

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.861.07 в Державному університеті
інформаційно-комунікаційних технологій,
доктору наук з державного управління,
професору Савкову А.П.

ВІДГУК

офіційного опонента Петроє Ольги Михайлівни, доктора наук з державного управління, професора, завідувача відділу дослідницької діяльності університетів Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України на дисертацію Петькун Світлани Михайлівни на тему: "Теоретико-методологічна концептуалізація механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації", подану на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління до спеціалізованої вченої ради Д 26.861.07 в Державному університеті інформаційно-комунікаційних технологій за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи

Політика соціальної безпеки є складовою частиною політики будь-якої держави і займає особливе місце в публічному управлінні. На різних етапах розвитку держава може віддавати пріоритет тому чи іншому її напрямку. У сучасній вітчизняній практиці публічного управління проблема формування та реалізації політики соціальної безпеки, адекватної потребам суспільства, актуалізується в зв'язку з тим, що в сучасному світі здійснюється динамічний перехід до моделі соціальної держави. Тому, актуальність теми дослідження обумовлена проблемою пошуку сучасними державами оптимальних моделей соціальної безпеки, які б гарантували їм соціальну і політичну стабільність і передбачуваність розвитку.

В умовах цифрової трансформації соціальна сфера отримує нові, досі не бачені можливості, в результаті чого виникає потреба адаптації традиційних механізмів державного управління соціальною безпекою до економічних і технологічних реалій ХХІ століття. У вітчизняних умовах перед державою постає дилема: дотримуватися традиційної патерналістської моделі соціальної безпеки людини і суспільства в цілому, або брати курс на лібералізацію соціальної політики. Можливі обидва варіанти, але жоден з них не гарантує успіх. В даному контексті ключовою точкою взаємодії держави, громадянського суспільства і суб'єктів ринкової економіки стають парадигми соціальної безпеки і загального добробуту суспільства, що спираються на інноваційні механізми цифровізації системи публічного управління.

У зв'язку з цим ґрунтовне дослідження механізмів державного управління в сфері соціальної безпеки України в умовах цифрової трансформації представляється актуальним і соціально значущим.

Актуальність теми також підтверджується її недостатньою розробленістю в межах вітчизняної науки державного управління.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи: "Теоретико-прикладні аспекти розвитку цифрової держави в Україні" (державний реєстраційний номер 0123U102733) в Державному університеті інформаційно-комунікаційних технологій.

Метою дисертаційного дослідження є концептуалізація теоретико-методологічних засад розвитку системи державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації та вироблення науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою України.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, що викладені в дисертації, характеризуються логічністю та послідовністю. Обґрунтованість представлених здобувачкою наукових положень базується на аналізі як класичних, так і новітніх вітчизняних та закордонних джерел стосовно здійснення державного управління у контексті розвитку сучасних моделей державної політики та механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації.

Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення теорії державного управління, права, філософії, соціології, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених із питань публічного управління, цифрової трансформації, діджиталізації механізмів державного управління та соціальної безпеки. Методи дослідження становлять поєднання наукових принципів, загальнонаукових і спеціальних методів та методологічних підходів до обґрунтування теоретико-методологічних засад формування сучасних механізмів державного управління соціальною безпекою як інституту публічного управління України. У дослідженні застосовано принципи об'єктивності, науковості, плюралізму, системності, послідовності, цілісності, комплексності та конкретності. Вибір методів дослідження зумовлений поставленою метою та особливостями об'єкта дослідження. Методологічною основою всієї дисертаційної роботи є системний підхід, який використовувався для вирішення більшості завдань дослідження на всіх його етапах.

Вірогідність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна положень, висновків, рекомендацій, що містяться у дисертаційній роботі, полягає в тому, що у роботі вперше визначено теоретико-методологічні концепти (парадигма, доктрина, стратегія, базові принципи та фундаментальні механізми), науково обґрунтовано і сформульовано інноваційну парадигму соціальної безпеки України, яка передбачає раціональне поєднання апробованих елементів патріархальної, патерналістської,

лібертаріанської доктрин, з використанням оригінальної авторської методики діагностики процесів соціальної відповідальності держави та суб'єктів ринкової економіки в Україні, що спирається на комплекс динамічних ціннісних критеріїв-орієнтирів, які враховують потребу демократизації та соціологізації суспільства в умовах цифрової трансформації та стають детермінантами поведінки усіх учасників соціальних дій.

Визначальним елементом наукової новизни є те, що авторкою, на основі аналізу та систематизації наявних у світовій та вітчизняній практиці цифрових механізмів державного управління соціальною безпекою, вперше розроблено, науково обґрунтовано й запропоновано, в якості перспективної, інноваційну доктрину соціальної безпеки, яка ґрунтується на оптимальному балансі патерналістської та ліберальної доктрин державної соціальної політики – мережеве суспільство добробуту – у якій ефективність оптимального балансу забезпечується завдяки впровадженню парадигми державно-приватного партнерства із залученням сучасних та перспективних механізмів і технологій цифровізації державного управління в умовах подальшої цифрової трансформації суспільних відносин в Україні.

Значний науковий інтерес для подальших досліджень становить здійснена авторкою концептуалізація засад впровадження нової парадигми політики й державного управління в галузі соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації України, яка дозволяє рухатися у бік максимальної індивідуалізації (гуманізації) та гнучкого варіювання процедур надання державних соціальних послуг громадянам.

Авторкою на високому теоретико-методологічному рівні удосконалено стратегічні засади державної політики цифровізації системи соціального забезпечення та зміцнення соціальної безпеки громадян України, шляхом подальшої кореляції чинного законодавства з сучасними цифровими стандартами Європейського Союзу та розроблення концепції інформаційного (цифрового) законодавства, яке регулюватиме всі сфери життєдіяльності країни з урахуванням особливостей забезпечення соціальної безпеки держави, суспільства, особистості в сучасних умовах та з урахуванням існуючих викликів і загроз, зокрема, шляхом розробки Цифрового кодексу України, в якому були б упорядковані всі нормативно-правові документи, стандарти та зміни до цивільного, адміністративного й кримінального законодавства щодо забезпечення соціальної безпеки держави та громадянського суспільства в сфері цифрових технологій.

У дисертаційній роботі набув подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат теорії державного управління шляхом визначення базових категорій дисертаційного дослідження: "соціальний захист", "соціальна безпека", "соціальна безпека держави", "соціальна безпека суспільства", "соціальна безпека людини" тощо.

Ознайомившись з дисертацією Петькун Світлани Михайлівни, доцільно зазначити, що робота відрізняється змістовністю, комплексним розкриттям досліджуваної проблеми. Завдяки цьому авторка досягла поставленої перед собою мети дослідження, яка полягає у вирішенні актуальної наукової проблеми концептуалізації теоретико-методологічних засад механізмів

державного управління соціальною безпекою України як суспільного інституту та інституту публічного управління в історичній ретроспективі та в сучасних умовах глобалізації, європейської інтеграції та цифрової трансформації.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та рефераті

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано автором в 24 наукових працях у наукових фахових виданнях України з державного управління, 15 тезах науково-комунікативних заходів, навчальних посібниках. Аналіз публікацій автора дозволяє дійти висновку про повноту викладу основних наукових положень його дисертаційного дослідження у науковій літературі. Обсяг друкованих робіт та їх кількість відповідають вимогам МОН України до публікації основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Стиль та мова викладення наукових положень дисертації відповідають вимогам пункту 14 "Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань" і відзначаються логічністю, системністю, послідовністю, обґрунтованістю. Дисертація відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління.

Дисертаційне дослідження характеризується яскраво вираженим авторським стилем. Концепти, які розроблені в його рамках, в тому числі ті, що, характеризують наукову новизну, практичне значення здобутих результатів, отримані авторкою особисто.

Оцінка оформлення дисертації

Дисертаційна робота та реферат оформлені відповідно до чинних вимог. Зміст реферату ідентичний основним положенням дисертації. Робота написана науковим стилем, її оформлення відповідає існуючим стандартам, у тексті роботи зроблені необхідні посилання на цитовані джерела. Реферат дисертаційної роботи повною мірою розкриває зміст проведеного дослідження і не містить інформації, відсутньої в дисертації.

Структура дисертації повністю узгоджується з її новизною, метою і завданнями дослідження; наукові положення викладені достатньо логічно і конкретно; висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах власних авторських досліджень. Дисертаційна робота не повторює результатів досліджень, отриманих в кандидатській дисертації.

Дисертаційна робота подана за традиційною схемою, викладена українською мовою. Дисертаційна робота складається з вступу, п'ятих розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У цілому, дисертаційна робота та реферат написані літературною українською мовою, легко читаються і сприймаються.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що окремі положення, висновки, результати дисертаційного дослідження можуть бути використані як у наукових дослідженнях, так і для практичних заходів

соціальної політики, в процесі формування та імплементації її нової парадигми, яка б відповідала потребам українського суспільства, вимогам удосконалення механізмів державного управління в соціальній сфері України.

Окремі положення, висновки й рекомендації дисертації використано: в діяльності Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики (довідка № 1642/06-23 від 29.08.2023р.); Спілкою підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України (довідка №6, від 03.10.2023р.); Київською обласною радою VIII скликання (довідка № 2653/03-01, від 06.12.2023р.); Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України (довідка № 12547/39/14-23/ від 08.12.2023р.); Фастівською районною радою Київської області (довідка № 01–14/56 від 22.03.2023р.); Київським регіональним центром підвищення кваліфікації (довідка № 092 – 372 від 26.12.2023р.) та іншими.

Рекомендації та основні наукові теоретико-методологічні напрацювання дисертаційного дослідження використовуються у освітньому процесі Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій при розробці Освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти, Освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та навчальної дисципліни другого (магістерського) рівня вищої освіти "Державне управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації" та при викладанні дисциплін: "Державна політика цифрового розвитку України", "Механізми цифрової взаємодії з органами державної влади", "Механізми управління цифровою державою" тощо.

Таким чином, основні наукові положення дисертації доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які використані та можуть бути використані в подальшому, органами державної влади та місцевого самоврядування України під час підготовки проектів нормативно-правових актів та програм соціального розвитку.

Особистий внесок здобувачки

Дисертаційна робота Петькун С.М. є самостійно виконаним науковим дослідженням. Представлені у роботі наукові результати, отримані авторкою особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано ідеї та пропозиції, які є результатом індивідуальної роботи здобувачки. Внесок авторки в праці, які опубліковані в співавторстві, визначено в переліку основних публікацій за темою дисертації і полягає в дослідженні комплексу питань, пов'язаних з розвитком системи механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрових трансформацій.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

В цілому позитивно оцінюючи високий науковий, методичний та практичний рівень дисертації, варто зазначити, що робота не позбавлена певних недоліків, як формального, так і дискусійного характеру.

Зауваження дискусійного характеру стосуються переважно елементів наукової новизни дослідження, зокрема:

1. Наведені дисертанткою у «Вступі» елементи наукової новизни "уперше" потребують пояснення: що саме авторкою зроблено уперше, чим її власні наукові здобутки відрізняються від вже відомих аналогів.

2. Авторське тлумачення базових категорій дисертаційного дослідження мережеве цифрове суспільство добробуту (networked digital welfare society) та мережева цифрова держава добробуту (networked digital welfare state) виглядають дещо абстрактним.

3. Додаткового обґрунтування потребує досить категоричне твердження авторки щодо того, що сформульовані нею концептуальні засади впровадження нової парадигми політики й державного управління в галузі соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації України, "...яка (парадигма) дозволяє рухатися у бік максимальної індивідуалізації та гнучкого варіювання процедур надання державних соціальних послуг громадянам від майже 100% соціального забезпечення з боку держави із залученням інших (недержавних) суб'єктів гарантування соціальної безпеки, до майже 100% самозабезпечення соціального захисту і безпеки індивіда, яке обмежується лише правовими рамками держави й нормами суспільної моралі завдяки системі мережевої цифрової держави добробуту" – не зрозуміло якими розрахунками при цьому керувалася дисертантка.

4. Із тексту Розділу 5, який детально відображає основні результати дисертаційного дослідження, власне – базові теоретико-методологічні концепти інноваційних механізмів державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації, не видно цілісної системи. Складається враження певної незавершеності дослідження на інструментальному рівні.

5. Недостатньо представленими у дослідженні є новітні європейські принципи соціальних прав, які виступають цільовим орієнтиром та механізмом імплементації європейських соціальних стандартів в систему державного управління соціальною безпекою України, що набуває особливого значення в умовах набуття Україною статусу країни-кандидата на вступ до ЄС.

Зауваження формального характеру:

1. У Вступі доцільно було б конкретизувати особистий внесок авторки у виконання науково-дослідної роботи: "Теоретико-прикладні аспекти розвитку цифрової держави в Україні" (державний реєстраційний номер 0123U102733) в Державному університеті інформаційно-комунікаційних технологій. Так само, доцільно було б уточнити, що саме із здобутих авторкою наукових результатів отримало практичне впровадження.

2. З огляду на тему дисертаційної роботи, доцільним було б запропонувати авторське визначення категорії «соціальна безпека в умовах цифрових трансформацій».

3. Деякі таблиці та рисунки (приміром Табл. 2.1.; 2.2; Рис 4.2. та ін.) займають більше однієї сторінки тексту. У таких випадках доцільно громіздкі таблиці і рисунки переносити в додатки до основного тексту.

4. Результати емпіричної верифікації отриманих автором науково-прикладних результатів дисертаційного дослідження варто було б представити у основному тексті дисертаційної роботи.

Разом з тим, висловлені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної високої оцінки теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи С.М. Петькун.

Загальний висновок

Особисті дослідницькі розробки С.М. Петькун достатньою мірою обґрунтовані, містять наукову новизну, мають практичну цінність і відповідають рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління. Обрану тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи виконано.

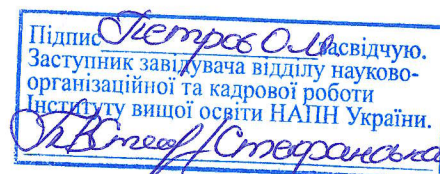
В цілому, дисертаційна робота Петькун Світлани Михайлівни на тему: "Теоретико-методологічна концептуалізація механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації" є самостійним, завершеним науковим дослідженням. Одержані авторкою результати забезпечують вирішення важливої наукової проблеми теоретичного обґрунтування та нового вирішення важливої наукової проблеми щодо концептуалізації теоретико-методологічних засад розвитку системи державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації та вироблення науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою України.

Дисертація відповідає п. 7, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197) та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. "Про затвердження вимог до оформлення дисертації", а її авторка Петькун Світлана Михайлівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

Завідувач відділу дослідницької діяльності
університетів Інституту вищої освіти
НАПН України, доктор наук з
державного управління, професор

Ольга ПЕТРОЄ

19.02.2024р.